KEHITYSPOLIITTINEN TOIMIKUNTA

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2023—2026

VNS 2/2022 vp Kehityspoliittisen toimikunnan sihteeristön huomiot kehitysyhteistyörahoitukseen 27.5.2022, laatinut pääsihteeri Marikki Karhu

Kiitämme mahdollisuudesta kommentoida Valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023–2026 kehitysyhteistyörahoituksen osalta, joka on oleellinen osa YK:n kestävän kehityksen Agenda2030 toimintaohjelman globaalia kumppanuutta (SDG-17). Koronapandemian moninaisten vaikutusten, ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuuden, ruokaturvattomuuden sekä kasvavien humanitaaristen tarpeiden valossa tätä kytköstä on syytä vahvistaa myös julkisen talouden suunnittelussa.

Siksi on edelleen tärkeää, että hallitus säilyttää pitkällä aikavälillä YK-sitoumuksen mukaisen tavoitteen käyttää 0,7 % bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön ja että selonteon mukaan varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat nousevat lähes 800 milj. euroon v. 2026.

Pidämme kuitenkin valitettavana, että hallitusohjelmassa luvattu kehitysrahoituksen 0,7-tiekartta on jäänyt toteutumatta ja kehyskaudella kehitysyhteistyömäärärahat ovat vain noin 0,45 % suhteessa bruttokansantuloon vuosittain. Kehitysrahoitustason laskeva suunta on Suomen kansainvälisten sitoumusten (EU, YK ja Agenda2030) ja koronapandemian negatiivisten kehitysvaikutusten valossa epäjohdonmukainen. **Hallitusohjelman vastaisesti julkisen talouden suunnitelma ja tiekartan epäonnistuminen jättävät kehitysrahoituksen suhteellisen osuuden kansainvälisiä sitoumuksiamme huomattavasti alhaisemmaksi**.

Julkisen talouden suunnitelmassa ennustettu taso noudattaa pitkälti Suomen viimeisen kolmen vuosikymmenen kehitysyhteistyömäärärahojen keskiarvoa n. 0,42 % (1992–2021).[1] Samalla ajanjaksolla jokainen istuva hallitus on vuorollaan vahvistanut sitoutumisensa 0,7 prosentin tavoitteeseen, sitä kertaakaan kuitenkaan toteuttamatta.

Suomen keskiarvo vastaa pikemminkin OECD-maiden keskiarvoa kuin pohjoismaista tasoa, johon Suomi edelleen kansainvälisesti identifioituu. Toisin kuin Suomi, muut pohjoismaat eivät ole kertaakaan laskeneen kehitysyhteistyörahoitustaan alle 0,7 prosentin tavoitetason sen saavutettuaan (Ruotsi 1974, Norja 1976 ja Tanska 1978). **Tässä suhteessa Suomi ei voi sanoa uskottavasti kuuluvansa pohjoismaiseen ryhmään,** vaikka politiikan sisällöt (erityisesti tasa-arvo, ympäristö, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio) sekä pyrkimykset sitoutua parhaisiin kansainvälisiin käytäntöihin olisivatkin pitkälti yhtenevät.

Tietääksemme Suomi ei ole koskaan kartoittanut, mitä diplomaattista mainehaittaa Suomen 0.7-sitoumuksen sivuuttamisesta on ollut ja miltä politiikkaamme näyttää tässä suhteessa ulkoapäin. Kansainvälisessä kehityspolitiikan ja kehitysavun tutkimuksessa tämä on kuitenkin huomioitu ja Suomea kuvataankin kasvavassa määrin pohjoismaisen ryhmän ulkojäseneksi kehitysrahoituksen vuoksi. On myös todennäköistä, että kysymys Suomen sitoutumisesta kehitysrahoitukseen nousee esille esimerkiksi YK:ssa Suomen turvaneuvoston jäsenyyttä ajavan kampanjan tai Agenda2030:n

[1] https://um.fi/documents/35732/0/Tilastoliite+2021%2C+osa1.pdf/f61097fb-d549-f3f2-76d0-84e2eb5fe13a?t=1649772210803

toimeenpanon yhteydessä. **Epäonnistuminen 0,7%:n BKTL-tavoitteessa vaikuttaa Suomesta tehtäviin kansainvälisiin arvioihin ja heikentää osaltaan myös poliittis-kaupallisia suhteita erityisesti Afrikkaan. Ennen kaikkea se on kuitenkin pois kehitystavoitteiden edistämisestä ja kohdemaiden kansalaisilta.**

Ymmärrämme, että Suomen muuttunut turvallisuustilanne vaikuttaa myös kehitysrahoituksen näkymiin. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset eivät jää vain Eurooppaan, vaan ne heijastuvat esimerkiksi kasvavan ruokaturvattomuuden kautta laajalti Afrikkaan.[2] **Siksi on tärkeää turvata kehitysrahoitustason pitkän aikavälin vakaus sekä sen suhteellinen kasvu kohti 0,7 prosentin tavoitetta heti tilanteen salliessa.**

Kehitysrahoitus, tuloksellisuus ja henkilöstön riittävyys liittyvät oleellisesti yhteen. Kehityspolitiikan tulosraportointiin liittyvä ”tulospaine” kohdistuu erityisesti vuoden 2016 kehitysyhteistyöleikkauksissa pienentyneisiin Suomen maaohjelmiin ja niiden edustustoihin erityisesti haurailla alueilla, joiden henkilöstö on tuoreen riippumattoman arvion mukaan joutunut pandemiavasteen aikana jaksamisessaan ja turvallisuudessaan riskirajoille.[3] **On siis kiinnitettävä huomiota siihen, että ulkoministeriössä ja edustustoissa on tavoitteisiin ja rahoitukseen suhteutettuna riittävät henkilöstöresurssit, joita ilman tuloksellinen toiminta ja toiminnan kehittäminen eivät ole mahdollisia**

Ulkoasiainvaliokunta on jo aiemmilla hallituskausilla ja viimeksi mietinnössänne Kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta (UaVM 1/2022 vp– VNS 5/2021 vp) painottanut politiikkajohdonmukaisuuden tärkeyttä Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuuden maksimoimiseksi. Tässä yhteydessä olette linjanneet, että valtioneuvoston tulee kiinnittää huomiota siihen, että kaikilla politiikkasektoreilla toimitaan kohti samoja päämääriä ja kestävän kehityksen tavoitteita. **Mietintönne korostaa myös, että selonteossa linjattujen painopisteiden toteutumista tulee seurata myös muiden kuin kehitysyhteistyöllä saavutettujen tulosten kannalta. Toistaiseksi tällaista seurantaa ei kuitenkaan ole systemaattisesti tehty valtioneuvoston toimesta. Esimerkiksi kehityspolitiikan tulosraportointi keskittyy kehitysyhteistyöllä saatujen tuloksien seurantaan**. **Tähän Kehityspoliittinen toimikunta toivoo tässä mietintönne mukaista muutosta.**

Kehitysrahoitustason ja politiikka-alojen välisen johdonmukaisuuden lisäksi on huolehdittava siitä, että **kehitysrahoituksella tuetut eri toimet ja rahoitusmuodot (lahjamuotoinen apu sekä laina- ja pääomamuotoiset finanssisijoitukset) ovat toisiaan täydentäviä ja niiden myöntämisessä ja toiminnan arvioinnissa sovelletaan parhaita kansainvälisiä periaatteita, jotta kehityspolitiikan tuloksellisuus vahvistuisi.**

KPT:n teettämän ”Kestävän kehityksen mukaiset investoinnit” -selvityksen valossa suomalaisten sijoittajien päätökset eivät Finnfundia ja Kirkon Ulkomaanavun FCA Investment:iä lukuun ottamatta juurikaan kohdennu vähiten kehittyneille alueille.[4] Siksi julkisella kehitysrahoituksella ja sen tasolla on edelleen tärkeä rooli. **Kuitenkin myös vähiten kehittyneissä ja hauraissa maissa tulee pyrkiä hyödyntämään enenevästi kaikkia kehitysrahoituksen muotoja. Tämä tulee huomioida huolellisesti ulkoministeriössä valmisteilla olevassa kestävän kehityksen ja yksityissektorin instrumentteja koskevassa linjauksessa, jotta myös suomalaiset yksityiset investoinnit ajaisivat mahdollisimman laajasti YK:n Agenda2030:n tavoitteita**.

---

[2] Lisätietoa esimerkiksi YK:n kehitysjärjestö UNDP:n tuleva raportti *“The impact of the war in Ukraine on Sustainable Development in Africa*” (arvioitu julkaisupäivä 5.5.2022).

[3] https://um.fi/development-cooperation-evaluation-reports-comprehensive-evaluations/-/asset_publisher/nBPgGHSLrA13/content/raportti-reaktiivisuudesta-resilienssiin/384998

[4] https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/kestavan-kehityksen-mukaiset-sijoitukset-suomesta-kehittyviin-maihin